Nr. 53. Sibiiu, Marţi, 8 Maiu v. 1879. Anul XXVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la:
Administraţiunea tipografiei archidiecesane, Sibiiu, strada Măcelarilor 47,
şi la espediţiunea de inserţiuni Haasenstein & Vogler in Viena, Praga, Budapesta etc. etc.
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Desbaterea proiectului de lege despre impunerea limbei maghiare.

(După diarul stenografic al dietei).

Şedinţa din 29 Aprilie 1879.

(Urmare).

Stefan Nagy. Prea on. casă! Fiind eu un inimic jurat, principial al opositiunei lipsite de ori-ce convingere bărbătească şi purcedĕtoare numai din spiritul de-a contradice, pe când proiectul pus la ordinea dilei nu trebuie judecat ca cestiune de partidă, ci din punct de vedere al culturei generale, permiteţi'mi a'mi desfăşura cât voiu puté mai pe scurt nepretensivele mele vederi asupra acestui proiect. (*Să audim! Să audim!*) Mie 'mi demandă a face aceasta nu numai simţul de datorinţă, dară tot odată şi pietatea fiiască, pentrucă a'şi pĕcătuí contra pioasei aduceri aminte de un luptătoriu inimos al limbei maghiare, când nu 'mi aşi înălţa vocea, îndată ce este vorba de realisarea dorinţelor noastre cele mai scumpe naţionale, de limba patriei noastre în interesul ideei noastre de stat.

Îndrăsnesc a pronunţa fără părtinire, că in prima linie succesele de până acum pe câmpul desvoltărei şi desteptărei naţionalităţei noastre avem ale mulţămí acelei mişcări, a cărei protector şi agitator principal scim că a fost Paul Nagy, fericitul meu tată. Apariţiunea cea mai unică în feliul seu a acestei mişcări a fost, că s'a început acolo, unde la alte naţiuni se obicĕnuiesce a înceta. Noi am zidit templul, înainte de-a ne îngrigí, că cea mai preţioasă dintre relicuiile naţionale, cari au a se păstra în templul acesta, să fie o proprietate de-a poporului nostru. (*Adevĕrat!*)

Proiectul acesta are aşa dară destinaţiunea de-a fi peatra fundamentală a acelei clădiri, care am început a o clădí de sus în jos. Nu interesul naţionalităţii maghiare, ci cel al statului ne demândă în linia primă a face cât se poate mai îngrabă lege din proiectul ce ne este pus înainte. Dacă interese europene pretind, că aici între Dunăre şi Tissa să fie un stat cu postulatul de-a fi de sine stătătoriu, atunci e neapărat de lipsă, ca idea necesară a aparţinerei la stat să se înrădĕcineze cât mai afund la toate naţionalităţile cari vieţuiesc intre marginile aceste; spre acest sfĕrşit va contribuí legea aceasta, pentrucă ea face cu putinţă, ca în inima cea primitoare a copilului să se sădească dimpreună cu limba maghiară şi simţul aparţinerei la statul unguresc (*Aprobare*) şi ceea ce merge mână în mână cu aceasta, iubirea către mama comună, către scumpa patrie. După părerea mea aceasta este partea politică a cestiunei; celalalt punct de vedere de-asemenea ponderositate privesce cultura.

Când ar permite situaţiunea cea sguduită a finanţelor ţĕrii a întrebuinţa pentru institutele noastre de învĕţămĕnt sume mai mari decât până acum, atunci poate am fi în stare a ridica astfel de institute mai înalte în toate, sau cel puţin în fie-care ţinut mai însemnat al patriei în tot cuprinsul ei, aceasta însĕ nu o putem face şi de oare-ce preste tot nu avem de cât doue universităţi, în cari se prelege în limba maghiară, tinerii nostrii de naţionalitate nemaghiară au fost siliţi a cerceta universităţi străine, de unde de obiceiu s'au întors îndopaţi cu idei naţionale şi inimice statului. Decĭ sunt cu totul de acord în privinţa părţei culturale a proiectului cu părerea desfăşurată în motivarea proiectului, că ţinta şi destinaţiunea proiectului de faţă nu poate fi alta, decât a oferí tuturor cetăţenilor de naţionalitate nemaghiară ocasiunea şi mijloacele pentru însuşirea limbei maghiare. Implinim aşa dară în privinţa aceasta numai datorinţa noastră şi reparăm lăsaturile ante-cesorilor nostri, pentru că noi făcênd din proiectul acesta lege, întărim, şi dacă nu cu desĕvêrşire, dară cel puţin considerabil, fundamentul edificiului, de care mai făcui amintire, zidit de sus în jos. De aceea şi eu, onorată casă, mĕ bucur dimpreună cu naţiunea întreagă pentru aducerea în viaţă a proiectului acestuia. Bucuria mea a turburat-o numai observarea, că între conducĕtorii bisericesci ai unui popor frate, sau aflat bărbaţi, a căror nisuinţă — nu tocma bărbătească — a fost a sugruma proiectul ce se află înaintea noastră încă în leagăn. Scie fie cine pe cine înţeleg între bărbaţii acestia. Dacă o astfel de procedere este preste tot condemnabilă, pentru că are scopul de-a nimicí o ideie importantă, care are să promoveze înflorirea ţĕrii, cu cât nu este mai responsabilă împregiurarea, că mişcarea a proces dela bărbaţi de aceia, cari după chiemrarea lor sûnt obligaţi a promova cultura generală şi după posiţiunea lor ar trebuí să încungiure şi aparenţa unei agitaţiuni. Ceea ce au făcut şi cum au făcut bărbaţii acestia, desteaptă, peste voia omului, prepusul, că ei fantasează pentru o idee de stat, care este afară de marginile acestei patrie, sau dacă ei nu vor să creadă aceasta, cel puţin le lipsesce sincera nisuinţă, de a împedeca, ca prorocii seduşi să nu ducă turma încredinţată păstorirei lor înaintea altariului idolilor străini. Este adevĕrat că mai târdiu, provocându-se la curăţenia şi sinceritatea simţemintelor lor patriotice, s'au silit a respinge învinuirea aceasta. Însĕ adevĕratul patriotism trebuie să se manifesteze prin fapte. Să iubească patria cu fapte dar nu cu cuvinte. Eu din parte'mi nu sûnt în stare a cuprinde, cum se va puté documenta vre-o mare loialitate către statul unguresc prin călĕtoria la Viena şi cum se va documenta alipirea către acel stat prin scopul acelei călĕtorii. Dacă vor să dea ei un semn eclatant despre simţemintele lor patriotice, pe care eu de astădată nu le trag necondiţionat la îndoială, li se oferă ocasiune destulă în esercitarea consciinţioasă a dreptului lor de inspecţiune şi controlare, care are de scop stricta observare a legei sancţionate; să sperăm că după neplăcutele esperienţe ce le au făcut îşi vor împlini oficiul cu credinţă şi neobosiţi.

Să nu creadă dară nimenea, că proiectul acesta vatĕmă autonomia religioasă a vre unei confesiuni, şi chiar dacă a'şi ţiné că părerile mele asupra acestui object ar fi incopetente, m'aşi puté provoca la congresul cel din urmă ţinut la Carloviţ, care s'a pronunţat pe faţă, că proiectul acesta nu vatĕmă drepturile şi privilegiele confesionale. Dar nici aceea să nu creadă nimenea, că proiectul acesta ţintesce la o maghiarisare forţată a naţionalităţilor nemaghiare. Simţemêntul maghiarismului şi patriotismului este un simţemênt cu mult mai sublim, decât să se poată însufla singuraticelor naţiuni prin mijlocirea unui paragraf singuratec. Dacă consciinţa aceasta însufleţitoare nu se înrădĕcinează de sine în adêncul inimei noastre, paragrafii nu o vor înrădĕcină nici odată.

O astfel de nisuinţă a statului, nu numai că n'ar avé nici un resultat practic, ci aplicarea astorfel de mĕsuri tiranice s'ar împrotiví înălţimei şi demnităţei statului unguresc care nu numai iubesce libertatea, ci o şi garantează în aceeaşi mesură fiilor ei. Încercări de aceste le lăsăm patriei tiraniei şi despotismului. Astfel de încercări nu se potrivesc cu demnitatea unei ţĕri libere şi independente. şi de aceea nici una dintre naţionalităţile, cari trăiesc în patria noastră, nu au în privinţa aceasta nici temeiu, nici vreun drept de-a fi îngrigiate. Este de prisos a întra într'o lungă discusiune sau combatere, cu acei ce învinuesc elementul maghiar cu tendenţe şovinistice; spre ai face

BCU Cluj / Central University Library Cluj

FOIŢA.

Aventurile doctorului Van-der-Bader.

Din franţozesce de Evariste Carrance.

(30 urmare.)

XXII.

Cartea lui Michelet şi Pistolul d-lui Anatol Bergerat. (Urmare).

— Stăpâne!

— Dacă întêmplarea nu'mi va fi favorabilă, D-Ta vei pleca fără amênare la Leyden.

— Oh! nu'mi spune lucruri atât de triste! strigà studentul, care'şi acoperì de nou faţa scăldată în lacrimi... Eu nu sûnt de fer.

— Trebue să prevedem toate adause Van-der-Bader, a cărui viaţă fusese un şir întreg de neprevederi, şi adresându-se la soţul seu cu o privire plină de interes dise: eu nu voiesc decât fericirea voastră, Ellermann.

Studentul îşi sterse lacrimile din frumoşii sei ochi.

— Vei pleca dar îndată la Leyden, urmà profesorul, vei reafla acolo pre Lisbeth care va devení soţia D-Tale şi îi vei dice:

„Stăpânul este mort; el a cugetat mult la tine în ultimele sale momente; el a înţeles tot devotamentul admirabil cu care 'l-ai încungiurat. Tu ai ţinut sirmanului invĕţat locul familiei; şi el, învĕlit cu rĕul egoism al sciinţei, îngropat cu totul în abisul unei lumi necunoscute oamenilor de rênd, el n'a băgat de samă că un înger trăia în giurul lui.

„Îi vei mai spune, Ellermann, că tot ce am eu îi remâne ei.

— Pentru numele lui D-deu, Te rog înceată, domnule doctor, strigà studentul, în a cărui faţă se zugrăvia cea mai viuă durere, D-Ta vei scăpa sănătos şi întreg din acest duel.

— Poate ar fi mai bine să aflu moartea într'ênsul, murmurà Van-der-Bader.

Ellermann tocmai voia să rĕspundă când trăsura se oprì dintr'odată.

Birjarul deschise uşa şi prietenii nostri săriră jos pe năsip.

O sută de paşi dela trăsură, dl Bergerat şi prietenul seu Robert însoţiţi de-o a treia persoană, se preumblau cu gravitate fumând o cigară.

Vĕdênd pre acesti domni venind spre dênşii, doctorul întrebà:

— Cu cine am să mĕ bat? Dl Bergerat salutà.

— Cu mine domnule, rĕspunse el. Învĕţatul se închinà.

— Cugetat-ai bine, îi dise el liniscit, la toate urmările duelului?

Dl Bergerat se întoarse spre Ellermann, cu o zimbire amabilă.

— Da, prea bine, respunse el.

— Şi D-Ta ai intenţiunea să mĕ omori? continuà profesorul cu linişte.

— Mĕ rog de ertare, dise representantul casei Durand, Mocard şi Compainie, noi am cugetat, cred, de ajuns asupra situaţiunei în care ne aflăm, să nu întindem vorbă lungă....

— Domnule, îl întrerupe Van-der-Bader, credemĕ nu frica mĕ face să'ţi vorbesc astfel. Înainte cu vr'o câte-va dile poate aş fi avut slăbiciunea a ţiné la viaţă, astădi ea are destulă amărăciune pentru a nu mai ţiné mult la dênsa nu'mi tălmăcí dar rĕu cuvintele mele. Dacă voiesci duelul, el se va întêmpla.

— Te ascult, domnule.

— Duelul, continuà învĕţatul, este una din cele mai deplorabile rătăciri ale societăţii moderne. Dacă te voiu omorî eu pe DTa, nici odată nu mĕ voiu puté mângăia; credi DTa că dreptatea va fi pe partea DTale, dacă mĕ vei întinde sângerând la picioarele DTale? Aducerea aminte de mine nu va apăsa cu grele mustrări asupra conscienţei DTale?

„Nu este oare un lucru înfricoşat a vedé doi oameni, cari voiesc să'şi taie unul altuia firul vieţii? Şi nu se revoaltă spiritul în contra acestui abus al materiei?

„Eu nu mai am mamă, domnule; poate o mai ai DTa; credi DTa, că, ea'mi va erta crima de a'i fi omorît pre fiiul ei.

(Va urma).

să amuţască este de ajuns a ne provoca la articulul de lege 44 din 1868, care dovedesce în mod eclatant stima cea mare ce o are statul faţă cu drepturile naţionalităţilor, într'o mĕsură cu care nu se poate lăuda nici o colecţiune de legi, fie a celui mai înaintat dintre staturi. Deci, fiindcă proiectul acesta nu atinge şi nu vatĕmă nici interese religioase nici naţionale, ci din protivă înaintează foarte mult înflorirea atât în ceea ce privesce ideea de stat, cât şi cultura, este natural, că, de oare-ce alegĕtorii nostri nu ne-au trămis, ca să representăm apărarea ideilor particularistice ci ale ţĕrii, în şirurile prea onoraţilor mei deputaţi colegi contrari acestui proiect sûnt representaţi în casa aceasta într'un numĕr aşa de mic încât surprinde. Esprimêndu'mi on. casă acum mulţămita mea sinceră, că cu bunăvoitoare indulgenţă m'a pus în posiţiune de-a fi ascultate nepretensivele mele cuvinte în o astfel de cestiune, care indică triumful ideei de stat unguresc, şi creţênd şi sperând cele din parte'mi ţise mai nainte, primesc proiectul cu bucurie şi entusiasmat de basă la desbaterea generală şi specială (*Aprobare*).

Ludovic Mocsáry: Onorată casă! (*Strigări: Mâne!*) Mulţămesc foarte, dacă 'mi permiteţi să vorbesc mâne (*Aprobare*).

Min. pres. **Col. Tisza**: On. casă! A bună samă dl deputat are de gând a se ocupa mai pe larg cu cestiunea şi de aceea doresce să vorbească mâne. Din parte'mi sûnt mulţămit. De oare ce însĕ eu aş avé să ţic ce-va foarte pe scurt, permiteţi'm să ţic acum. (*S'auţim!*)

Nu o fac, pentrucă proiectul ce ne stă înainte ar avé lipsă de o apărare obositoare, sau pentrucă argumentele aduse contra proiectului ar puté să clatine pe cineva în convingerea despre bunătatea şi folosul aceluia. Vorbesc numai pentru că proiectul fù interpretat într'un sens, care trece preste cel după literă, ceea ce trebue rectificat.

Înainte de toate trebue să observ d-lui Polit, care a interpretat astfel proiectul, că, deşi nu'i voiu urma pe terenul desvoltărei staturilor resăritene şi apusene, totuşi trebue să'i atrag atenţiunea, să nu dorească, să luăm în consideraţiune, în ceea ce privesce limba, esemplul staturilor din orient din nemijlocita apropiare a noastră. (*Aplause*). Căci dacă privim d. e. desvoltarea în Serbia, atunci ar trebuí să facem, nu o lege cum e cea de faţă (*Aprobare vie*), ci ar trebuí să introducem limba maghiară singură obligătoare în statul întreg. (*Aprobare vie*).

Pentrucă nu trebue să uităm, că în Serbia în adevĕr locuiesc puţini Maghiari, din contră în proporţiune cu Sêrbii, cu mult mai mulţi Români, decât Sêrbi în Ungaria. (*Adevĕrat!*) Dl deputat să nu ne recomande aşa dară procedura din orient. Când am voí noi să urmăm esemplului din Serbia, ceea ce nu vom face, nu s'ar bucura aceia, în a căror nume — deşi, după cum cred, nu la însărcinarea lor — se obicĕnuesce dl deputat a vorbí. (*Aplause*).

Dl deputat vorbesce de suprimare, de mĕsuri constringĕtoare, vorbesce de întăritarea simţemintelor naţionalităţilor şi pune proiectul în faţa legei din 1868. Prin aceasta el dă proiectului hotărît alt înţeles, de cum îl are. Pentrucă legea de instrucţiune vorbesce de limba învĕţămêntului, va să ţică, că limba de propunere să fie în scoalele poporale limba maternă.

Proiectul acesta însĕ nu ţice, că limba de instrucţiune să fie în toate scoalele cea maghiară, din contră, proiectul lasă limba de instrucţiune aşa după cum este statorită în legea din 1868. Proiectul hotărescе numai, că, după ce trăim într'un stat unguresc — fie sau nu fie aceasta după placul d-lui deputat — şi după ce în statul unguresc limba trebuie să fie, cel puţin în oficiele şi administraţunea mai înaltă, cea maghiară, să i se deschidă fie-cărui cetăţean calea, de a'şi însuşí limba aceasta şi în scoala poporală. Aceasta este mĕsura cea grozavă şi înfiorătoare, care apasă naţionalităţile.

Dl deputat ţice: dacă limba maghiară are facultatea de-a se desvolta şi preponderanţă culturală, nu trebue să fie împusă cu sila, ea se va lăţí de sine. Nu am puté oare întoarce lucrul şi să întrebăm: dacă limbile popoarelor de limbă nemaghiară din Ungaria au vitalitate şi facultatea de-a se desvolta — şi după părerea mea o şi au în faptă —: au drept a'şi teme viitoriul din simpla causă, că naţionalităţile aceste învaţă şi limba maghiară?

Mich. Polit (*întrerupênd*): Dacă ea se află în mânile puterei de stat, au a se teme.

Ministru pr. **Tisza**: Dacă au a se teme, atunci aceasta dovedesce numai un lucru. Dacă este de temut, că naţionalităţile, numai pentrucă îşi însuşesc limba maghiară ca sciinţă, vor uita limba lor, atunci ceea ce se obiectează în contra proiectului apare într'o lumină curioasă. Pentrucă dacă esistă temerea aceasta, unde găsim motivul pentru care dl deputat cere să nu se propună limba maghiară în scoalele poporale?

Motivul îl găsim în îngrigiarea, că, dacă naţionalităţile învaţă limba maghiară, cetăţenii ţĕrii se vor înţelege între sine, şi atunci nu va mai fi cu putinţă a semĕna discordie (*Aplause vii*).

În cestiunea naţionalităţilor, cu toate că dl deputat a numit procedura guvernului nu numai şovinistică dar şi necualificabilă....

Mich. Polit (*întrerupênd*): Şi aşa nu va avé nici un succes!

Ministru pr. Tisza (*continuând*): Dacă nu are succes, pentru ce este dl deputat atât de mănios? (*Ilaritate mare*).

În cestiunea naţionalităţilor, ţic, eu nu m'am întrepus nici odată pentru o maghiarisare forţată şi nici că mĕ voiu întrepune vre-odată; pentru că sum convins, că a trecut timpul unei espansiuni naţionale — acum nu vorbesc de stat — forţate.

Atâta însĕ, fără a vení în contradicţiune cu liberalismul cel mai întins, putem pretinde din punct de vedere unguresc, ca fie-cărui cetăţean să i se dea ocasiune a învăţa limba statului, pentru-că de altă parte, din punctul de vedere al statului — nu al maghiarismului — este o datorinţă a da naţionalităţilor nemaghiare mijloacele să înveţe limba statului (*Aşa este*).

Şi aşa, fiind-că proiectul acesta nu are altă intenţiune, decât, după cum s'a ţis, a oferí tuturor cetăţenilor mijloacele de a se înţelege unii cu alţii, rog pe onor. casă a'l primí (*Aplause vii*).

Presidentul: Desbaterea se va continua mâne.

(Va urma).

Revista politică.

Sibiiu, în 7 Maiu.

„Contele Andrássy îşi va lua un concediu mai lung", astfel să telegrafează din Viena ţiariului din Berlin „Post." Aceasta scire stă fără îndoială în legătură cu desaprobarea, ce a intimpinat din toate părţile convenţiunea austro-ungară-turcească. Chiar şi „Pester Lloyd", care până acum a suflat „din toate organele" laudă şi mărire domnului de Andrássy, condamnă în mod hotărît convenţiunea. Acordarea Marei Cruce a ordinului leopoldin ambasadorului contelui Francisc Zichy, aceluia care a fost mijlocitorul convenţiunei desamintite, este o dovadă cum se apreţuiesce convenţiunea în cercurile curţei.

Alaltăeri s'a încheiat în mod solemn senatul imperial din Viena. Discursul de tron accentuează momentele marcante ale legislaţiunei în periodul espirat, atinge transacţiunea între Austria şi Ungaria, zăbovesce mai mult la discutarea cestiunei orientale şi a posiţiunei esterne a monarchiei în deobşte şi se feresce a desvolta perspectivele politicei interne pentru viitoriul cel mai de-aproape. „Monarchia este stimată şi puternică în afară şi susţine cele mai amicabile relaţiuni cu puterile. S'au făcut guvernului posibil a'şi întrepune influenţa sa pentru consolidarea stărilor în orient, create prin conclusele europene, pentruca pacea să fie susţinută şi asigurată." „Am înalta mulţămire," ţice Maiestatea Sa, „a ne vedé aproape de această ţintă."

Dovadă că n'am ajuns, ci sûntem numai aproape de ţintă este scirea din Constantinopole, care ne vestesce, că acolo s'a format o numĕroasă şi vĕdută partidă, care intenţionează o alipire strînsă la Rusia. Se aşteaptă înalte distincţiuni rusesci pentru marele vizir, pentru ministrul de rĕsboiu şi de esterne.

În România lupta electorală, ce se poartă cu multă vioiciune din ambe părţile, este tocmai în curgere. Resultatul alegerei în colegiul I 'l-am comunicat cetitorilor nostri prin telegrama dela Bucusesci din nr. trecut. Între cei 17 liberali se află Rossetti, Câmpineanu, Vernescu, Ferichide, Robescu, generalul Magheru, Fleva etc., între cei 8 conservativi se află: C. Boerescu, Maiorescu, Carpp, Catargiu, Lahovari etc.

Într'o adunare electorală din Bucuresci candidatul partidei liberale Costinescu a propus următoarea deslegare a cestiunei Ovreilor: Să se acoarde drepturile unui cetăţean român şi deplină egală îndreptăţire tuturor Ovreilor, cari s'au născut în România şi cari n'au fost nici odată sub scut estern şi cari s'au supus sortărei militare. Costinescu privesce supunerea la sortarea militară de-o optare pentru naţionalitatea română; Ovreii, cari sûnt supuşi români, trebuie să se ţină de aceasta categorie, ceialalţi sûnt supuşi străini şi rĕmân supuşi normativelor obstesci de drept; ei prin urmare, pentru a dobândí naturalisarea vor fi nevoiţi a se supune formalităţilor prescrise pentru toţi străinii. Adunarea, la care luară parte preste 2000 persoane, primì foarte favorabil deslegarea propusă şi încărcase pe vorbitoriul cu aplause.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Român."

Budapesta, Maiu 1879. In fine cestiunea ţilei adecă desbaterea despre legea pentru introducerea limbei maghiare în scoalele elementare confesionale s'a terminat în camera representativă după o luptă parlamentară foarte neegală, însĕ purtată cu multă obiectivitate şi cu mult tact din partea naţionalităţilor nemaghiare respective de deputaţii acestora.

Dacă maioritatea deputaţilor ar fi avut în vedere motivele cele ponderoase şi valide precum şi interesele generale ale statului relevate cu abundanţă de deputaţii nemaghiari, resultatul acelei desbateri, la votisare ar fi trebuit să fie cu totul altul decât cel cunoscut.

Durere însĕ, că considerante şi interese de a doua mână au preponderat şi proiectul din cestiune cu puţine modificaţiuni înaspritoare a fost primit după propunerea comisiunei dietale.

Cumcă maioritatea deputaţilor nu a fost convinsă despre bunătatea acestui proiect de lege s'a putut observa atât din discursul desbaterei cât şi din fisionomia dietei.

Din partea regimului afară de ministrii n'a vorbit pentru proiect decât mai numai neofiţii, eară din opoziţiune numai un deputat de oarecare renume.

Fisionomia dietei încă nu a fost aceea a unei corporaţiuni, care este convinsă că face o lege bună pentru ţară, ci aceea a unei corporaţiuni care stă se îngroape un mort.

Şi într'adevĕr prin acest proiect s'a îngropat nu numai unul ci mai mulţi morţi.

Libertatea de învĕţămênt, înlesnirea pentru înaintarea culturei popoarelor nemaghiare şi speranţa de-a se restituí între naţionalităţile din Ungaria buna înţelegere, sûnt aşedate în cosciugul acestei legi, fără ca ea poată resulta vre-un câscig pentru stat.

Consciinţa despre această stare de lucruri a făcut ca şi votisarea să se întêmple nu numai fără nici un *animo* dar chiar într'un fel de disposiţiune deprimătoare. Se părea, că o mare parte a deputaţilor ar fi preferit, să nu vină în posiţiune de a vota aceasta lege.

Şi cu toate aceste pre lângă toate motivele ponderoase aduse de către deputaţii nemaghiari în contra acelui proiect de lege, atât din punct de vedere al dreptăţei, al culturei ca şi din punct de vedere al resonului de stat şi al oportunităţei numitul proiect de lege s'a primit de majoritatea dietală.

Această aparenţă la primul moment se pare o enigmă, acela însĕ care cunoasce împregiurările va afla aceasta enigmă foarte lesne de esplicat din următoarele motive.

Înainte de toate trebue se observ că judaismul şi neofitismul au devenit pentru statul nostru în genere şi pentru naţiunea maghiară în specie o calamitate, ba cea mai mult, un pericul ameninţător.

Ovreii şi neofiţii, acesti parasiţi periculoşi esploatează natura cea uşoară iritabilă şi aplecată spre şovinism a naţiunei maghiare în folosul lor propriu iritându-o în continuu în contra celor lalte naţionalităţi şi seducêndu-la pasuri de atare natură, pentru ori-ce bună înţelegere între popoarele Ungariei se devină imposibilă. Lucru natural, fiind că înţelegerea între Maghiarii şi nemaghiarii Ungariei le-ar face prosperarea, ba chiar esistenţa lor imposibilă. Acest soiu de oameni pot esista numai prin discordia naţionalităţilor prin urmare numai prin nenorocirea statului, fără ca ei să fie în stare a da ecuivalent statului pentru rĕul ce'l causează.

Ovreiul, câtă vreme se ţine de religiunea lui nu are interese naţionale.

Toate interesele lui de naţionalitate şi de umanitate sûnt contrase în religiunea lui în judaism, el nu se alătură la nici o naţionalitate, deosebitele naţiuni ale pămêntului au numai într'atâta interes pentru Ovreu, încât ele sûnt obiect de esploatat pentru judaismul care, ca o conjuraţiune bine organisată numită alianţa israelită acopere cu reţaua sa toată suprafaţa pămêntului.

Pentru Ovreu este tot una ce limbă vorbesce, el vorbesce astăţi cu aceeaşi predilecţiune limba maghiară, cu care a vorbit eri pe cea germână şi va vorbí şi mâne poate alta.

Ovreul ca şi neofitul astăţi simulează cel mai mare zel pentru naţiunea maghiară, fiind că aşa îşi află socoteala şi mâne sigur va simula tot aşa de mare zel pentru altă naţiune, îndată ce aceasta ar fi în stare a'i oferí aceleşi sau mai mari foloase.

Acest soiu de oameni au ajuns la noi în Ungaria prin cutezare şi obrăsnicia lor la atâta vaţă încât le-a succes, că, cu ocasiunea desbaterei şi

BCU Cluj / Central University Library Cluj

votisărei legei din cestiune să terorisezе o mare parte dintre deputații de naționalitate maghiară și încă astfel încât nici motivele cele resonabile ale deputaților nemaghiari, ba nici chiar patrioticele admonări ale înțeleptului patriot și deputat maghiar Mocsáry n'au fost în stare a delătura urmările terorismului indicat.

Sciu din conversațiuni private că mulți deputați maghiari nu încuviințau proiectul de lege din cestiune însă terorisați de Ovrei și de neofiți nu au avut curagiul de-a păși pe față în contra aceluia la desbatere, eară la votisare au preferat de-a absenta.

Mai cu samă s'au folosit neofeții și Ovreii pentru a atița pe deputații maghiari, ca să primească proiectul de lege indicat cu ori și ce preț, de aceea strategia, că au înfățoșat acest proiect în legătură cu pașii făcuți de Români în contra acestuia drept cestiune de luptă și de putere a Maghiarilor față cu Români.

Astfeliu mulți deputați maghiari numai din aceea causă au votat proiectul de lege pentru limba maghiară pentru ca din lupta imaginară între Maghiari și Români să easă Maghiarii învingători și astfeliu să constate, că ei sûnt mai puternici, ceea ce observăm, că nu le-a denegat nimenea până acum, fiind că Românii prin pașii făcuți nu au avut altă tendență decât, de-a se apăra de rĕul ce 'i amenință.

Nu este îndoială că sûnt între deputații maghiari și atari șoviniști, cari nu numai doresc, dar și cred că este posibil, ca să maghiariseze pe toți locuitorii din Ungaria fie chiar prin foc și sabie, și că apoi națiunea maghiară devenită în numĕrul de 15 milioane să ocupe loc și să joace rol între națiunile cele mari ale Europei; de acestia din norocire nu sûnt mulți.

In fine sûnt și de acei deputați cari într'adevĕr cugetă serios despre acest proiect de lege.

Acesti deputați sciu bine, că proiectul de lege din cestiune nu zace nice în interesul culturei, nice al bunei înțelegeri între popoarele Ungariei, ba chiar nice în interesul limbei maghiare fiind-că sûnt convinși că maghiarisarea în ḑiua de astăḑi este imposibilitate, acesti deputați sciu bine, că prin acest proiect, devenind lege, se impedecă cultura naționalităților nemaghiare și totuși 'l-au votat, și încă 'l-au votat tocmai pentru aceasta causă din urmă fiind-că ei astfel argumentează, și încă cu tot resonul, că progresul cultural al naționalităților nemaghiare prin această lege va fi dacă nu înpedecat cel puțin îngreuiat, eară prin aceasta se asigură supremația intelectuală a elementului maghiar, a cărui progres cultural nu este apĕsat de acea lege.

Va se ḑică se tractează de o luptă îndreptată în contra înaintărei culturale a elementelor nemaghiare din Ungaria înscenată cătră finea secolului al 19-lea.

Ce va ḑice lumea cultă când va avé cunoscință de o asemenea procedere anticisată și neumană, este lesne de sciut.

Încât pentru noi Românii, cari opriți cu totul dela ori-ce înaintare culturală până la anul 1848, și cari abia am putut se ne folosim de dreptul de înaintare de 30 de ani și acum câte noue pedeci ni se opun, se fim în chiar, că acum nu vom avé a ne lupta numai pentru limba și naționalitatea noastră, dar și pentru cultura noastră va se ḑică pentru cele mai sublime drepturi ale neamului omenesc.

Dumneḑeu să ne întărească!

De sub poalele munților apuseni în Aprile 1879. (Lipsa de cultură la poporul sătean. Lipsa prea simțită de reuniuni ajutătoare pentru popor). Numai acel om poate ḑice că cunoasce toate lipsele poporului nostru agricol, care nu numai locuesce în mijlocul poporului, dar totodată și ia parte la toate neajunsurile și suferințele lui. Cu durere esprim aceste despre bietul nostru popor muncitor, dar ce să fac, sûnt silit a mărturisí și adevĕrul, ca unul care'l compătimesc din inimă și cunoscêndu'i relațiunile sufer adese și eu împreună cu el.

Poporul nostru, mai cu samă cel agricol, cum se ḑice: parecă e născut numai pentru suferințe și greutăți, și toate aceste scim bine că de unde'i provin? scim că'i provin dela necultura și eară necultura lui. Un pom sau o grădină, cum o va puté cultiva cineva dacă nu se pricepe la pomologie și horticultură? Cultura poporului nostru se începe dela mamă; dar scim cât sûnt de rari în popor mamele cultivate și prin urmare cultivătoare? Așa dară să începem dela scoală; cum sûnt însă cele mai multe scoale sătesci? Cât e pentru edificiele de scoale, încă n'am avé mult de a ne tânguí, căci aceste conform stărei poporului sătesc, în cele mai multe comune sûnt destul de bune, avem însă de a ne tânguí pentru lipsa de învĕțători cualificați, cari nu se aplică dacă nu le poți da o leafă onestă, ci în lipsa celor cualificați: aplicăm adeseori de aceia pre cari nu'i alegem, ci îi culegem. Astfel avem în cele mai multe comune (cum se ḑice pe la noi) scoale de peatră, ear învĕțători de lemn! Eată lipsa de cultivători ai grădinei, va să ḑică a poporului și a mlădițelor lui!

Dacă milostivul și constituționalul nostru guvern, s'ar îngrijí în general despre cultura și cultivarea poporului, bunăoară cum se îngrigesce despre aceasta guvernul României: aplicând învĕțători cualificați și provĕḑêndu'i cu leafă onestă dela stat, (căci vorbind între paranteze: din multele și tot feliul de contribuțiuni, ce plătesce bietul popor muncitor, s'ar puté supliní și aceasta fără nici un pĕcat) atunci ar vedé și s'ar convinge chiar domnii nostri stăpânitori: că poporul nostru chiar și numai pentru o asemenea faptă s'ar arĕta recunoscĕtor, sincer și mai aplicabil cătră o apropiere și conțelegere frățească cu naționalitățile conlocuitoare neromâne.

Milostivul nostru guvern însă nu se îngrigesce de aceasta, ci se îngrigesce despre aceea: că unde face câte o scoală de dai doamne, botezându-o de scoală comunală, acolo grija cea dintâiu este: ca prelegerile în acea scoală să se înceapă cu „Mi atyánk" și cu întroducerea acelei limbi, pre care poporul și fiii poporului nostru nu o înțeleg. Prin urmare: acest mod de desvoltare și cultivare a poporului român nu va face în veci progres, ci din contră: un dureros regres; au doară aceasta 'i este intențiunea guvernului nostru părintesc?

Eu însă și mulți alții împreună cu mine sperăm: că păuă ce vom avé de conducĕtori ai causelor noastre naționale bisericesci și scolare pre prea demnii nostri prelați, până atunci încercările forțate ale guvernului actual și pe lângă toate opintirile sale și neajunsele noastre opunêndu-ne: vom începe prelegerile în scoala noastră națională cu „Tatăl nostru."

Trecênd dela acest obiect nu prea măgulitor pentru noi sătenii: voiu să mĕ ocup puțintel și de lipsa de reuniuni ajutătoare pentru popor.

Mai în ḑilele trecute eram în orașul A. unde trecênd prin piața principală, mi se opriră ochii la o firmă de-asupra unei ușe cu inscripțiunea „Kisegitő egylet." (Reuniune ajutătoare). Cu câte-va oare mai târḑiu tot ací în oraș conveniiu cu un amic al meu, îi povestisem ce vĕḑuiu în piață și cum m'am interesat de această firmă, cugetând în mine, cât ar fi de bine dacă asemenea „reuniuni" s'ar puté înființa și pe sate? Dar cât de mare 'mi fu surprinderea, când acest amic îmi spuse, că el, deși nu e orășan, totuși a avut un mare folos de acea reuniune, căci ḑice amicul, detorisem la „Albina" în Sibiiu 300 fl. v. a. și eram strîns ca în șiroafe să'i plătesc; veniiu însă ací cu un cunoscut maghiar din loc, și îndată mi se promise împrumutul ce aveam să'l fac, și pre care 'l-am și făcut; astăḑi mai datorescací numai 40 fl. din cele 300 fl. împrumutați și solviți la „Albina".

Aceasta îmi bătu un cuiu în cap, și venind acasă m'am apucat de urḑirea unui plan, cu care însă n'am reușit. Căci pe sate nu afli oameni cari să'și deschidă punga și să'i poți îndupleca la așa ceva, ear de alte venite durere nu dispunem, cum dispun bună oară: Lăncrămenii, Vinerenii și Teusenii, cari au casele lor alodiale; îmi făcuiu apoi alt plan, cu care și reușiiu. Înființarăm adecă un magazin de bucate, dându'i numele de „fond ajutătoriu" cu statute conform cărora: fondul are să fructifice în 10 ani. În înțelesul statutelor, venitul jumĕtate (din crescere) este menit pentru scoală și biserică. Am urmat cu acest esemplu domnilor oare când amploiați români în Zarand cari în anul 1862/3 mai întâiu au înființat „fondul gimnasial din Brad."

Domnii Hodoș și Frâncu spriginiți de comitele suprem de atunci I. Pipoș (acum pensionat) umblau ca doi apostoli prin toate comunele provocând și îndemnând poporul la oferirea obligațiunilor împrumutului de stat pentru înființarea fondului gimnasial din Brad precum și la înființarea pe tot locul de măgăzine de bucate pentru scoalele poporale.

Se vor afla doară și astăḑi oameni care se lucre pentru un astfel de scop! I. P—u.

Rĕspuns la rĕspuns.

Domnule redactor! În Nr. 52 al „Tel. Rom." ați publicat, cu subscrierea: „Respectivul profesor dela gimnasiul r. u. de stat" un „Respuns" la articulul: „Până unde merge șovinismul maghiar", 'l-ați publicat fără nici o observare din partea d-voastră, deși sciați, ca și mine, că respunsul nu este decât o falsificare și mistificare a adevĕrului. Prin aceasta ați dovedit, d-le redactor, că țineți sub toate împregiurările la acsioma: *„audiatur et altera pars"*. Nu toți redactorii însă urmează astfel. „Hermannstädter Zeitung" d. e. a refusat simplu de-a primí un respuns, ce i s'a trimis pentru a se rectifica unele neadevĕruri dintr'un „comunicat", pe care 'l publicase cu puțin mai înainte tot în cestiunea aceasta. Dar bine faceți, d-le redactor, că țineți a fi ecuitabili și imparțiali, chiar și față de contrarii nostri. Să lăsăm altora deprinderea de-a falsifica și suprima adevĕrul, să 'l lăsăm acelora, cari simt, că numai prin aceasta se mai pot susține. Românul ține pururea la drept și dreptate, la adevĕr și cuviință. De aceea 'mi place a crede, că nu 'mi vei refusa nici mie bunăvoința de a 'mi acorda puțin loc în coloanele stimabilului d-voastre ḑiar spre a arĕta, câtă valoare au aserțiunile „respectivului profesor."

Ântâiu, d-sa face mărturisirea prea prețioasă pentru noi Românii, că adecă „representarea unei piese românesci ar fi fost o „înnoire", carea ar fi „iritat și mai mult spiritul națiunei maghiare." Pentru ca onorabilii lectori să înțeleagă, ce va să ḑică aici cuvêntul „înnoire", observ, că la institutul de fete din monăstirea Ursulinelor este o datină veche, ca la esamene și la alte ḑile mai alese elevele se joace piese teatrale. Mai înainte se jucau numai piese nemțesci și franceze; de un timp încoace începură a se juca și piese maghiare, ear la 24 Aprilie se chibzuise, din incidentul nunții de argint a Maiestăților Lor, a se mai juca și o piesă românească. Eacă „înnoirea", de carea vorbesce „respectivul profesor", înnoire în adevĕr foarte nevinovată, cu toate aceste d-sa ne asigură; că ea ar fi „iritat spiritul națiunei maghiare." Va să ḑică, ori ce progres în limba română este de natură a „irita spiritul națiunei maghiare". Mărturisirea — o repețim — este foarte prețioasă. Sciam adecă și noi, că șoviniștii maghiari se iritează de tot ce este românesc, întocmai cum se iritează și unele animale, când zăresc o cârpă roșie; ne a lipsit însă o mărturisire din partea lor. Acum o avem. Ce e drept, ministrul Tréfort declarase în dietă, că nu este în scopul statului de-a „mărginí folosirea limbelor nemaghiare în scoală;" dar în pracsa vieței nu se urmează, cum vorbesce ministrul, la adresa opiniunei publice din afară, ci cum rĕspunde organul seu din Sibiiu, carele — mulțămită referințelor sale intime — este în posițiune de-a cunoasce bine secretele politicei maghiare, fără să fie legat de atâtea considerațiuni ca ministrul. Dovadă este între altele și soartea limbei române în institutul Ursulinelor; respectivul a voit, ca piesa românească să fie oprită (și încă într'un stadiu înaintat, ca astfeliu umilirea să se simtă cu atât mai tare) și ea a fost oprită, folosirea limbei române a fost „mărginită". Repețim: folosirea limbei române a fost mărginită, căci:

A doua, nu este adevĕrat, ce ḑice „respectivul," că adecă „pretensiunilor juste ale Românilor se satisface prin aceea, că elevele române sûnt obligate a cerceta oara de limba română; a pretinde mai mult nu se cuvine, a permite mai mult nu e consult. Din punctul de vedere al șovinismului maghiar — da, din punctul de vedere al pedagogiei însă — nu! Când adecă o limbă s'a întrodus odată într'o scoală, ea trebue a se tracta în conformitate cu regulele metodicei. Tractarea metodică însă cuprinde în sine trei stadii:

stadiul recepțiunei
stadiul asimilațiunei
stadiul reproducțiunei.

Negligênd și numai unul din aceste stadii organice, tractarea ar fi defectuoasă, fructele instrucțiunei ar întârḑia de-a se arĕta. De stadiul reproducțiunei se ține negreșit și representarea dramatică.

De aceea „Legendarele" de astăḑi conțin și scene sau piese dramatice, cari nu numai se cetesc, ci se și „representă"; de aceea între „ocupațiunile stilistice" se numĕră și „dramatisarea unei narațiuni." Așa vorbesce pedagogia. Ori crede „respectivul," că legile pedagogiei pot fi călcate cu aceeași ușurĕtate ca legile comune, când ne genează? Sau doară întroducerea limbei române în institutul din mănăstirea Ursulinelor a fost numai „rîma din undiță," menită din capul locului numai a amăgí, dar nu și a sătura? — Aceasta încât pentru instrucțiune; ce privesce educațiunea, atâta doară va scí un „respectiv profesor dela gimnasiul regiu unguresc de stat," că în scoală trebue să domnească deplină egalitate, frățietate, libertate, într'un cuvênt; humanitate, prin urmare că nu este permis a face caste deosebite, de privilegiați și iobagi, a glorifica pre unii și a umilí pre alții. In adevĕr, se cere multă îngâmfare, a pretinde, ca față de noi Românii să se suspindă până și legile pedagogiei, pentru ca nu cumva să se „iriteze spiritul națiunei maghiare." Dar ei să aibă voie a ne irita și umilí la tot pasul și în tot momentul, curat numai din capriț? Sĕracii de noi, rele timpuri am ajuns!

A treia. „Respectivul" susține mai departe, că „numĕrul elevelor române în institutul Ursulinelor este foarte mic." Aici d-sa nu ne spune anumit, cât de mare sau cât de mic este numĕrul elevelor române; în „Hermannstädter Zeitung" însă și în „Kelet" a scris, că sûnt numai 6, ear nu 15 eleve, cum afirmai eu. Lăsând de o camdată numĕrul la o parte, este lucru curios, ca un Maghiar să vie a susține aici teoria majorităților, când în viața publică ei nu vor să scie nimic de teoria aceasta. Aici „respectivul" se provoacă la numĕrul cel „foarte mic" al elevelor române, spre a ne despoia, sub un pretest mai plausibil, de un drept, ce ne compete sub toate împregiurările; în viața publică însă, d. e. la alegerea ablegaților în dietă etc. ei caută altă teorie, și când nu găsesc nici una, proclamă teoria lui „sic volo", acurat ca lupul cu mielul. Revenind însă la numĕrul elevelor române după cum

BCU Cluj / Central University Library Cluj

m'am informat în urmă, el este încă mai mare, de cum 'l-am fost arĕtat mai înainte aşi puté cita numele toate, dar nu ţin de cuviinţă. De altmintre în obiectul din cestiune numĕrul puţin impoartă; în tot casul el a fost de ajuns pentru ca rectorul institutului un bărbat cult, serios, venit din Bavaria, prin urmare neatins de boala şovinismului, ḑic, ca însuşi rectorul se afle, că este bine şi just a se juca una din piese în limba română, prin eleve române. Aceasta însĕ ne conduce la o nouă reflecsiune din parte-ne şi adecă:

A patra: „Respectivul" lovesce earăşi adevĕrul în faţă când afirmă, că „institutul" ar fi oprit representarea piesei române. Adevĕrul e cum am ḑis deja, că rectorul institutului, din propria sa iniţiativă, fără cea mai mică ingerenţă din partea cui-va, ci condus singur numai de simţimintele sale de umanitate, dreptate şi cuviinţă, a decis, că una din piesele, compuse toate de el însuşi, să fie representată pe scena institutului, în limba română, prin eleve române. Piesa română odată compusă în limba germână, rectorul s'a dus cu ea la profesorul de limba română, 'l-a informat despre intenţiunile sale, 'i-a cetit compositiunea şi l'a rugat a o traduce in limba română şi a conduce studiarea ei prin elevele actrice. Piesa s'a tradus, ba s'a şi tipărit, rolele s'au împărţit, pregătirile s'au luat începutul cu toată seriositatea reclamată de importanţa scopului. Douĕ sĕptĕmâni în urmă rectorul s'a transpus de nou în locuinţa profesorului de limba română şi sub regretele cele mai vii 'i-a comunicat, că „respectivul profesor" 'i-a adus ordinul verbal al episcopului rom. cat. din Alba-Iulia de-a opri cu ori ce preţ representarea piesei române. La întrebarea profesorului de limba română, dacă episcopul a fost avisat despre cuprinsul pieselor teatrale, rectorul a respuns, că din parte'i nu a făcut episcopului nici un raport relativ, ţinênd aceasta cu totul de prisos. Va să ḑică, oprirea a urmat singur numai la informaţiunile „respectivului profesor". Ne putem închipui, de ce natură vor fi fost informaţiunile sale! Aşa d. e. mi se spune dintr'o parte deamnă de toată credinţa, că într'un loc aici în Sibiiu, „respectivul" ar fi afirmat, că piesa tradusă de P. este o piesă ultra-naţională din România, — scornitură atât de cu coarne, încât unul din cei presenţi nu s'a putut reţiné de-a nu reflecta: „Dacă piesa cutare este din România, n'a fost lipsă a se mai traduce în limba română."

A cincea, „Respectivul" ne spune multe despre iubirea sa cea mare către limba română, despre premiele şi ajutoarele, ce le dă din averea sa, studenţilor români în urma cărora 'şi a câştigat numele de „tată al Românilor. Dacă nu aşi sci, cine este „respectivul", m'aşi mira de cutezanţa, cu carea susţine aşa ceva; căci eacă se vorbesce, că în anii trecuţi d-sa să fi publicat o novelă, în carea îşi bate joc de naţiunea română într'un mod atât de brutal, încât însuşi metropolitul Şaguna să 'l fi chemat la sine şi să 'i fi ḑis să 'şi retragă panfletul din circulaţiune, că de nu, a doua ḑi nu va mai fi profesor. Şi 'l-a retras până după moartea lui Şaguna. Atâta, cred, va fi de ajuns, pentru a caracterisa marea sa iubire către limba română. Încât pentru numele de „tată al Românilor," el însuşi recunoasce, că este o glumă sau chiar o batjocură la mijloc. Scim noi, cum stă lucrul; dar nu voim a întra de astădată în amĕrunte. Cine urăsce naţiunea română, nu poate să ajutore pre fii ei, chiar când ar avé cu ce.

P. S. Aflăm în momentul acesta, că studenţii dela gimnasiul de stat de aici, adecă dela institutul, la care „respectivul" servesce ca profesor, au invitat de astădată inteligenţa română din Sibiiu la maialul lor numai prin bilete în limba maghiară. Intrebaţi, pentru ce s'au abătut dela usul de până acuma, ei asigurară, că de astădată li s'a interḑis strict, de-a face învitările pentru Români în limba română. Negreşit, când studenţii români ar fi învitat inteligenţa română prin bilete române, ca şi până aici, „spiritul naţiunei maghiare s'ar fi iritat" teribil. Ce se face în casul acesta cu teoria majorităţei? cu buna — cuviinţă chiar? Dar, loviţi-ne limba, cât vĕ place; cu atât mai mult vom iub-o şi vom apĕra-o.

Nuţu.

Varietăţi.

* Escelenţa Sa Înalt Preasânţitul archiepp şi motropolit Miron Romanul a sosit duminecă cu trenul de ameaḑi în mijlocul nostru din călĕtoria dela Budapesta.

Consistoriul archidiecesan, condus de Preacuvioşia Sa P. archimandrit şi vicariu archieppesc, Nicolae Popea, a bineventat pe Escelenţa Sa, îndată după sosire, în reşedinţa archieppească. P. conducĕtor, în termini foarte căldurosi şi binesimţiţi, a dat espresiune însemnătăţii luptei, prin care s'a apĕrat un drept, a cărui scop este asigurarea basei la cultură preste tot; la care luptă Escel. Sa a luat parte cu zel dela început, care luptă deşi n'a fost încoronată de succese reale, este încoronată de succese morale, căror şi contrarii de aḑi, nu va trece mult, şi se vor închina.

Escelenţa Sa mulţămì pentru aceasta întêmpinare şi promise a lupta cu acelaş zel şi în viitoriu, între marginile legei şi adevĕratului patriotism, pentru interesele naţionale.

* (Decoraţiune). Majestatea Sa Francisc Iosif a acordat M. S. R principelui Carol, domnitoriului României *„crucea mare a Sf. Stefan"* !.

* (Postal). In Sâmbăta de jos (comitatul Făgăraş) s'a deschis în 15 a lunei curente un nou oficiu postal, care se va ocupa cu serviţiul postal pentru epistole şi călĕtorii, apoi cu mijlocirea asignaţiunilor etc. până la suma de 200 fl. v. a. Acest oficiu postal stă în juncţiune cu posta comunicătoare între Sibiiu şi Braşov pe fie-care ḑi. De raionul acestui oficiu se ţin pe viitoriu comunele din pregiur şi adecă: Sâmbăta de jos, Sâmbăta de sus, Drăguş, Beşênbach, Rucăr, Lisa, Voivodeni, Voivodenii mari, Ludişor, Voila, Betlean, Luţa şi Dridif.

* (Sânt-Mărtin) fù designat după o desbatere de 2 ḑile în dieta ţĕrei de reşedinţa comitatului Târnavei-mici.

* (Concert filantropic). Ni se scrie din Teuş: Un farmec şi delectare, precum şi folos material au produs Dumineca trecută 15/27 Aprilie în opidul Teuş — concertul arangiat cu scop filantropic (în favorul Seghedinenilor) de junele Ales. Molnár, fiul pretorelui din loc S. Molnár. El cu violina s'a acompaniat de sora sa Olimpia Molnár, apoi: de Dr. Boer medic şi Adalbert Bürger tot pe violină, precum şi de domnişoarele: Leontina Nagy şi Nina Gönczi pe clavir esecutară opt piese feliurite, între cari şi: „Il Trovatore" de Verdi apoi: „Air Varie" de Beriott, „Esperance", „Lucia" şi „Grand Galopp" în faţa unui public pe care abia îl putù încape mica localitate unde se concentrà.

Din petrecere au resultat: a) din bilete 61 fl. 50 cr. b) din oferte binevole 32 fl., din cari subtragêndu-se spesele arangerei, resultă un venit curat de 83 fl. 77 cr. cari în ḑiua urmâtoare s'au şi trămis Seghedinenilor.

Doue cause m'au îndemnat se scriu aceste, 1. resultatul destul de frumos faţă cu un public atât de mic cum e cel din Teuş 2. desteritatea d-şoarei Olimpia Molnár, carea scie bate clavirul foarte bine şi a demustrat în mod esemplar resultatul unei bune cresceri.

* (Mulţămită publică). Reuniunea română de cântări şi musică din Oraviţa esprimă adânca sa mulţămită onorat. institut de credit şi economiă „Albina" pentru ajutoriul de 50 fl. v. a. ce 'i-a votat în ultima sa adunare generală. Reuniunea noastră se mândresce de aceasta distincţiune şi nu poate ascunde bucuria, cum că onorat. institut „Albina" tinde pre lângă promovarea intereselor materiale ale naţiunei, a sprigini şi interesele ei culturale. Dorim ca aceste străduinţe să fie pururea încoronate de bun sporiu.

Oraviţa în 17/5 Maiu 1879.

Ios. Novac m. p., pres. *E. Trăilă* m. p., v. pres.

* (Esposiţia industrială) din Alba-Regală s'a deschis alaltăeri în mod solemn prin protectorul ei archiducele Iosif.

* (Regiunea mai sănĕtoasă) în Europa după raporturile statistice e Austria de sus şi Salzburgul. Acolo oamenii bĕtrâni peste 60 ani fac 11.5 percente din popolaţie, o cifră carea nu se află în nici o altă ţară a Europei. In celelalte provincii ale Austriei cifra percentuală este următoarea: în Tirol 10.9; în Carintia 10.2; în Steiermak 9.4; în Austria de jos 8.4; în provinciile unguresci şi slavone scade cifra însemnat şi face în Galiţia şi Bucovina numai 4 percente.

Sciri ultime.

(După „S. d. T. B.")

Roma, 19 Maiu n. Camera încuviinţà cu 153 contra 101 voturi proiectul de lege pentru căsĕtoria civilă.

London, 19 Maiu n. În casa de jos Northcote comunică principiile fundamentale ale păcei, cari s'au statorit cu Iacub Khan.

Bursa de Viena

din 19 Mai n. 1879.

London	117 30
Argint	— —
Galbin	5 55
Napoleon d'aur (poli)	9 36

Economic.

Sibiiu, 17 Maiu n. Pro hectolitră: Grâu fl 4.90—5.70; Grâu sĕcăreţ, fl. —4.—4.60; Sĕcară fl. 3.90—3.—; Orz fl. 3.20: Ovĕs fl. 1.80—2.20; Cucuruz fl 2.70—3.10; Mălaiu fl. 4.50—5; Cartofi fl. 1.20—1.30; Semênţă de cânepă fl. 5—6; Mazere fl. 6—6.50; Linte fl. 9—9.50; Fasole fl. 4.50—5; pro 50 chilo: Făină de pâne fl. 4.—; Slănină fl. 25—30; Unsoare de porc fl. 25—27.50; Sĕu brut pro 50 chilo fl. 16; Sĕu de luminări fl. 22.50—; Luminări de sĕu 50 chilo fl. —.—28; Săpun fl. 20—.—; Fên 50 chilo fl. 0.80—0.90.: Cânepă pro 50 chilo fl. 32—34; Lemne vêrtoase de foc pro metru cubic fl. 3.— Spirt pro grad 50—55 cr. pro chilo: carne de vită ——40 cr.; Carne de viţel 35—— cr. carne de porc 40——cr.; oauĕ 10 de 20 cr.

Estras din foaia oficială „Budapesti Közlöny."

Licitaţiuni: în 30 Maiu şi 30 Iunie imob. rĕmasului după Mihail Coc în Cărpiniş (jud. cerc. Abrud); în 29 Maiu im. rĕmasului după Stefan Dan şi Ladislau Németh în Orăştie (trib. Deva); în 18 Iunie şi 18 Iulie imob. lui Gligor Roşu în Cricău (jud. cerc. Aiud); în 7 Iunie im. Baron. Sigismund Szentkereszty în Zagon (trib. Murĕş-Oşorheiu); în 19 Iunie şi 19 Iulie imob. lui Anghel Popoviciu în Abrud (jud. cerc.); în 9 Iunie şi 19 Iulie imob. lui Nicolae Surciu şi soţi în Tămaş (jud. cerc. Hoghiu); în 30 Maiu imob. contelui Adam Vas în Cecea (jud. Gherla); în 14 Iunie şi 14 Iulie im. lui Andreas Czigler în Cluj (trib.); în 16 Iunie şi 21 Iulie imob. lui Nicolae Man în Braşov (trib.); în 10 Iunie şi 10 Iulie imob. lui George Popoviciu în Petroşeni (jud. cerc. Abrud); în 22 Iunie şi 21 Iulie imob. lui Stefan Pap în Sânt-Miclăuş (jud. cerc. Gherla); în 11 Iunie şi 11 Iulie imob. lui Michail Schoppert în Haşag (jud. cerc. Mediaş); în 14 Iunie şi 22 Iunie imob. d-nei Rosa Winkler în Codlea (trib. Braşov); în 28 Maiu im. lui Francisc Szasz în Cluj (trib.); în 5 Iunie şi 5 Iulie imob. lui Nicolau Porsolt în Honiedoara (trib. Deva).

Nr. 59—1879. 3—3

EDICT.

Ioanăş I. Roman de religiunea gr. or. din comuna Sălişte, comitatul Sibiiului, carele a părăsit de 4 ani cu necredinţă pre legitima sa soţie Marina n. D. Martin tot din Sălişte, fără a se scí ubicaţiunea lui, fiind încaminat asupră'i proces matrimonial, se citează prin aceasta ca în termin de un an şi o ḑi dela datul de faţă să se presenteze înaintea subsemnatului for spre a se folosí de dreptul apărărei; la din contră procesul matrimonial incaminat asupră'i se va decide în absenţa lui.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Sibiiului I ca for matrimonial.

Sibiiu în 19 Martie 1879.

Moise Toma m. p.
adm. protop.

Tablouirile oleografice
edate de
F. A. Lachmann,

representând diferite episode din campania română s'au dat în comisiune dlui **G. B. Popovits,** furnisorul curţei M. S. R. Domnitoriului, I. **Fleischmarkt 15, Viena** pentru provinciele austro-ungare.

Preţul lor este: Portretele M. L. Lor în rame cu fund oval **16 floreni** v. a. esemplariul; toate celelalte cu rame cuadrate **15 floreni** v. a. esemplariul. [19] 2—6

UMRATH & COMP. în PRAGA,

fabrică de maşini agricole,

se recomândă prin specialităţile lor renumite prin o **esecutare foarte solidă, umblet uşor** mare **productivitate** şi **treerat curat** a

maşinilor de treerat cu braţe şi cu vêrtej

pentru 1 până 8 cai sau boi,

atât **locomobile** cât şi **stabile.** Mai departe fabricăm noi în mărimi diverse:

Ciururi de bucate, maşini pentru tăiat paiele, mori pentru sdrobit etc. etc.

Cataloage ilustrate în limbile ţĕrei grătuite şi franco. [14] 10

Redactor respundĕtor: Nicolau Cristea. Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.